

1. Kafli – Hvað er samfélag?

Czym jest społeczeństwo?

Orð og hugtök	Termin polski	Znaczenie
baráttakvenna	-	-walka kobiet o równouprawnienie-
barnadauði	śmiertelność niemowląt	-liczba zgonów niemowląt (tj. dzieci w wieku 0-1 roku) w danym przedziale czasowym przypadająca na 1000 urodzeń żywych; jeden ze wskaźników oceny stanu zdrowia populacji-
barnavinna	praca dzieci	-praca wykonywana przez dzieci; częste zjawisko na Islandii w 19 wieku; obecnie wiele dzieci musi ciężko pracować w krajach słabiej rozwiniętych-
barnaþrælkun	- niewolnictwo dzieci	
bændasamfélag	-	-społeczeństwo chłopskie, rolnicze-
dánartíðni	śmiertelność, współczynnik umieralności	-stosunek liczby zgonów do liczby ludności lub do liczby zachorowań na daną chorobę-
fatnaður	odzież	-
félagsfræði	socjologia	-nauka o społeczeństwie-
félagsfræðingur	socjolog	patrz socjologia!
félagsmótun	uspołecznienie	-osoba uspołeczniiona zna i przestrzega reguł i wartości obowiązujących w danej grupie społecznej, kulturze-
fjölmiðlafræði	-	-dział nauki zajmujący się badaniem środków masowego przekazu (telewizja, prasa, Internet itp.), ich organizacji i wpływu na społeczeństwo-
gildi	wartość	-zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych-
hagfræði	ekonomia	-nauka o prawach rządzących produkcją, wymianą i podziałem dóbr w społeczeństwie; też: nauka o racjonalnym gospodarowaniu-
jafnrétti	równouprawnienie	-uzyskanie takich samych praw bez względu na płeć-
klám	pornografia	-pisma, filmy, zdjęcia itp. mające wywołać podniecenie seksualne-

Á FERÐ UM SAMFÉLAG, 1. kafli: Hvað er samfélag?

kosningaréttur	czynne prawo wyborcze	-możliwość brania udziału w wyborach (wybierania członków parlamentu, prezydenta itp.)
kynjafræði	-	-badania nad społeczną i kulturową tożsamością płci „Gender Studies-”
landafræði	geografia	-nauka badająca powłokę Ziemi, jej przestrzenne zróżnicowanie pod względem przyrodniczym i społeczno-gospodarczym-
landbúnaðarbylting	rewolucja rolnicza/agrarna	-miała miejsce przed 10 – 12 tysiącami lat, wtedy człowiek rozpoczął uprawę ziemi i hodowle zwierząt-
mannatalið	spis ludności	
mannfræði	antropologia kulturowa/etnologia	Dyscyplina zaliczana do zespołu nauk społecznych lub kulturoznawczych; jest także jedną z podstawowych dziedzin nauk antropologicznych zajmującą się kulturowymi aspektami ludzkiej egzystencji.
mannsal	handel ludźmi	-nazwa przestępczego procederu, będącego współczesną formą niewolnictwa. Wszelkie działania skierowane na wyzysk ludzi-
menntun	wykształcenie	-
nýliðun	rekrutacja	-przyjęcie nowych członków do społeczności, organizacji -
ríki	państwo	-zorganizowana politycznie społeczność zamieszkująca określone terytorium, mająca swój rząd i swoje prawa-
sagnfræðingur	historyk	-
samfélag	społeczność	-grupa ludzi, zbiór osób, której członkowie współdziałają ze sobą na zasadzie odrębności od innych, posiada też jednolity system wartości-
samfélagsfræði	-	-nauki społeczne; w Islandzkim systemie szkolnym geografia, historia i WOS-
samfélagsfræðigreinar	-	-gałęzie (rodzaje) nauk społecznych: historia, geografia i WOS-
sálfræði	psychologia	-nauka badająca powstawanie i przebieg procesów psychicznych oraz motywy ludzkich zachowań-

Á FERÐ UM SAMFÉLAG, 1. kafli: Hvað er samfélag?

sjálfsmynd	autoportret, wyobrażenie o samym sobie, poczucie własnej wartości	-autoportret; w sztuce: portret artysty wykonany przez niego samego -
sjálfsþurftarbúskapur	gospodarka samowystarczalna	Gospodarka rolna, gdzie producent wytwarza wystarczającą ilość potrzebnych produktów. Pieniądze używane są w niewielkim stopniu. Przykładem takiej gospodarki jest dziewiętnastowieczne rolnictwo islandzkie.
sjókonur	kobiety morza	-kobiety, które w 19 wieku wypływały na połów ryb wraz z mężczyznami-
skyldunámsgrein	obowiązkowy przedmiot w szkole	
stéttaskipting	podział klasowy	-podział w społeczeństwie na klasy społeczne np. robotnicy, klasa średnia -
stjórn málafræði	politologia	-zespół nauk, których przedmiotem jest polityka i sposoby sprawowania władzy w państwie-
sveitarfélag	gmina	-grupa ludzi zamieszkująca określony obszar
vald	władza	-
vændi	prostyucja	-uprawianie seksu za pieniądze-
viðmið	kryteria/wartości	-idee i pojęcia na temat tego co jest dobre a co złe w danym społeczeństwie. Wartości mogą być różne w zależności od kultury i społeczeństwa-
yfirstétt	elita, klasa wyższa	-grupa polityków, wojskowych, ekspertów oraz posiadaczy wielkiego kapitału zajmująca najwyższe stanowiska w strukturze politycznej społeczeństwa-
þjóð	naród	- ogół mieszkańców pewnego terytorium związanych wspólną przeszłością oraz kulturą, mających wspólne interesy polityczne i gospodarcze-
þjóðfélag	-	społeczność narodowa